

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Var Biskop Mynster et »Sandhedsvidne«, et af »de rette Sandhedsvidner« - er dette Sandhed?

Citation: Kierkegaard, Søren: "Var Biskop Mynster et »Sandhedsvidne«, et af »de rette Sandhedsvidner« - er dette Sandhed?", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 14*, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2010 , s. 1181. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-bms-txt-root.pdf> (tilgået 11. maj 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 14

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

* **Var Biskop Mynster et »Sandhedsvidne«, et af »de rette Sandhedsvidner« - er dette Sandhed?**

i Febr. 1854.

S. Kierkegaard.

I den Tale, Prof. Martensen har »holdt 5te Søndag efter hellig tre Konger, Søndagen før Biskop Dr. Mynsters Jordefærd«, en Erindringstale, hvad den maaskee ogsaa forsaavidt kan kaldes, som den bringer Prof. Martensen i Erindring til den ledige Bispestol – i denne Tale stilles Biskop Mynster frem som et Sandhedsvidne, som et af de rette Sandhedsvidner; der tales i saa stærke og afgjørende Udtryk som vel muligt. Med den afdøde Biskops Skikkelse, hans Liv og Levnet, Udgangen af hans Vandel for Øie formenes vi til at »efterligne de sande Veiledere, de rette Sandhedsvidners Tro« (p. 5), deres Tro, thi den var, hvad der udtrykkeligt siges om Biskop Mynster »ikke blot i Ord og Bekjendelse, men i Gjerning og Sandhed« (p. 9); den afdøde Biskop indføres af Prof. Martensen i (p. 6) »den hellige Kjæde af Sandhedsvidner, som strækker sig gennem Tiderne fra Apostlernes Dage« osv.

Dette maa jeg gjøre Indsigelse mod – og nu da Biskop Mynster er død, kan jeg ville tale, her dog meget kort, og da slet ikke om, hvad der bestemte mig til at indtage det Forhold til ham, som jeg indtog.

Naar man ved »Forkyndelse« nærmest tænker paa hvad der siges, skrives, trykkes, Ordet, Prædikenen – at da (for blot at tage Eet) Biskop Mynsters Christendoms-Forkyndelse fortøner, tilslører, fortier, udelader noget af det mest afgjørende Christelige, det, der falder os Mennesker ubeleiligere, det, der vilde gjøre vort Liv anstrænget, forhindre os i at nyde Livet, det om at afdøe, om frivillig Forsagelse, om at hade sig selv, om at lide for Læren osv.: behøver man ikke at være synderlig skarpsynet for at kunne see, naar man lægger det nye Testamente ved Siden af Mynsters Prædiken.

Forsaavidt derimod ved »Forkyndelse« nærmest tænkes paa, hvorvidt nu Forkynderens Liv udtrykker det, han siger (og dette er vel at mærke christeligt det Afgjørende, hvorved Christendommen just har villet sikkre sig mod at faae karakterløse Docenter i Stedet for Vidner) – at da Biskop Mynsters Christendoms-Forkyndelse ikke var i Karakter, at han udenfor de stille Timer ikke var i Karakter, ikke engang af den hans Prædiken, der dog, som sagt, sammenholdt med det nye Testamente har slaaet betydeligt af paa det Christelige: dette behøver man atter ikke at være synderlig skarpsynet for at kunne see, hvis man ellers ved at høre og læse ham har behørigt Kjendskab til hans Prædiken; i 1848 og efter den Tid blev det til at see selv for blinde Beundrere, hvis de have behørigt Kjendskab til hans Prædiken, for at kunne vide, hvad denne, hvad de stille Timer foranledige En til at vente.

Saaledes var, naar man lægger det nye Testamente ved Siden, Biskop Mynsters Christendoms-Forkyndelse en, især for et Sandhedsvidne, mislig Christendoms Forkyndelse. Men da var der, mente jeg, det Sande hos ham, at han, hvad jeg holder mig fuldt forvissat om, var villig til at tilstaae for Gud og sig selv, at han ingenlunde, ingenlunde var et Sandhedsvidne – just denne Tilstaaelse var i mine Tanker det Sande.

Men skal Biskop Mynster fra Prædikestolen fremstilles, canoniseres som Sandhedsvidne, et af de rette Sandhedsvidner: saa maa der gjøres Indsigelse. Den Berlingske Tidende (den officielle Tidende, ligesom vel Prof. Martensen er den officielle Prædikant) er, som jeg seer, af den Mening, at Prof. Martensen (der med paafaldende Hasten kommer Begravelsen og saa ogsaa Monumentet i Forkjøbet) ved denne Tale har fra Prædikestolen reist den Afdøde et skjønt og værdigt Monument; jeg vilde foretrække at sige: et Prof. Martensen selv værdigt Monument. Men i ethvert Tilfælde Monumenter kan man ikke ignorere, derfor maa der gjøres Indsigelse, hvad saa maaskee endog kunde bidrage til at gjøre Monumentet (for Prof. Martensen) varigere.

Biskop Mynster et Sandhedsvidne! Du som læser dette, Du veed vel, hvad der christeligt forstaaes ved et Sandhedsvidne¹; men lad mig dog erindre Dig derom, at dertil fordres ubetinget det at lide for Læren. Og naar der skærpende siges: et af »de rette« Sandhedsvidner, saa maa altsaa Ordet tages i strengeste Forstand. Lad mig da med nogle faa Træk forsøge at antyde, hvad derved maa forstaaes, for at gjøre Dig det nærværende.

1. Dog maaskee er dette ved Biskop Mynsters mangeaarige Christendoms-Forkyndelse bragt i Glemsel. Thi ogsaa dette er, og en capital Mislighed ved hans Forkyndelse, ikke det, at han selv var Embedsmand, – christeligt trækker dette fra – Forkyndelsen, hans egen glimrende, paa Nydelser rige, Carriere, nei, ikke det, men det,

at han vilde autorisere den Art Forkyndelse til den sande christelige, og derved, i Fortielse, gjøre den sande christelige (den af lidende Sandhedsvidner) til en Overdrivelse, i Stedet for omvendt, at gjøre Christendommen den Tilstaaelse, at den Forkyndelse, han repræsenterede, er Noget, som maa ved Aflad og Indulgens indrømmes os almindelige Mennesker, Noget, vi almindelige Mennesker hjælpe os med, fordi vi ere for selviske, for verdslige, for sandelige til at due til mere, Noget, som vi almindelige Mennesker hjælpe os med, og som saaledes forstaaet, saa ingenlunde – alle falske Reformatorer til Trods! – skal indbildsk og opblæst vrages, tvertimod respecteres.
(tilbage)

Et Sandhedsvidne, det er en Mand, hvis Liv fra først til sidst er ukjendt med Alt, hvad der hedder Nydelse – o, og hvad enten Meget eller Lidet forundtes Dig, Du veed, hvor godt det gjør, det man kalder Nydelse; men hans Liv var fra først til sidst ukjendt med Alt hvad der hedder Nydelse, derimod fra først til sidst indviet i Alt, hvad der hedder Lidelse – ak, og blev Du end fritagen for de langvarige, de kvalfuldere Lidelser, Du veed det dog af egen Erfaring, hvorledes et Menneske ømmer sig i det, man kalder Lidelse! Men deri var hans Liv fra først til sidst indviet, i hvad der vel endog sjeldnere tales om blandt Mennesker, fordi det sjeldnere forekommer, i Inderlighedens Kampe, i Frygt og Bæven, i Skælven, i Anfægtelser, i Sjels-Angester, i Aands-Qvaler; og saa dertil forsøgt i alle de Lidelser, som der almindeligere tales om i Verden. Et Sandhedsvidne, det er en Mand, der i Armod vidner for Sandhed, i Armod, i Ringhed og Fornedrelse, saa miskjendt, forhadet, afskyet, saa bespottet, forhaanet, udgriint – det daglige Brød har han maaskee ikke altid havt, saa fattig var han, men Forfølgelsens daglige Brød fik han rigeligt hver Dag; for ham var der aldrig Avancement og Befordring uden omvendt, ned efter Skridt for Skridt. Et Sandhedsvidne, et af de rette Sandhedsvidner, det er en Mand, der bliver hudflettet, mishandlet, slæbt fra det ene Fængsel i det andet, og saa tilsidst – sidste Avancement, hvorved han optages i første Classe af den *christelige* Rangforordning, blandt de rette Sandhedsvidner – saa tilsidst – thi det er jo et af de rette Sandhedsvidner, Prof. Martensen taler om – saa tilsidst korsfæstet eller halshugget eller brændt eller stegt paa en Rist, hans afsjelede Legeme af Rakkeren henslængt paa et afsides Sted ubegravet – saaledes begravet et Sandhedsvidne! – eller brændt til Aske og henkastet for alle Vinde, at ethvert Spor af dette »Udskud«, som Apostelen siger han er bleven, maatte udslettes.

Dette er et Sandhedsvidne, hans Liv og Levnet, hans Død og Begravelse – og Biskop Mynster, siger Prof. Martensen, var et af de rette Sandhedsvidner.

Er det Sandhed? Er det at tale saaledes, er det maaskee ogsaa at vidne for Sandhed, og Prof. Martensen ved denne Tale selv traadt i Karakter af Sandhedsvidne, et af de rette Sandhedsvidner? Sandeligen, der er det, som er Christendommen og Christendommens Væsen mere imod end ethvert Kjetteri, ethvert Schisma, mere imod end alle Kjetterier og Schismaer tilsammen, og det er det: at lege Christendom. Men det er – aldeles, aldeles i samme Forstand, som Barnet leger Soldat – at lege Christendom: at tage Farerne bort (christeligt svarer »Vidne« og »Fare« til hinanden), istedetfor disse at anbringe Magten (til at være Fare for Andre), Goderne, Fordelene, en yppig Nydelse selv af de fineste Raffinements – og saa at lege den Leg, at Biskop Mynster var Sandhedsvidne, et af de rette Sandhedsvidner, lege den saa frygtelig alvorligt, at man da slet ikke kan standse Legen, men leger den fort ind i Himlen, leger Biskop Mynster med ind i den hellige Kjæde af Sandhedsvidner, som fra Apostlenes Dage strækker sig til vore Tider.

Efterskrift

Denne Artikel har, som man vil see af dens Dato, ligget nogen Tid.

Saa længe der var Spørgsmaal om Besættelsen af Sjællands Bispestol, mente jeg at burde lade Professor Martensen offenligen uomtalt, da han jo, hvad enten han nu blev Biskop eller ikke, i ethvert Tilfælde var en Candidat til denne Plads, og formodentlig ønskede, at der, saalænge det stod paa, saavidt muligt Intet passerede, ham betræffende.

Med Prof. Martensens Udnævnelse til Biskop faldt dette Hensyn bort. Men da nu engang Artiklen ikke kunde komme og derfor ikke var kommen strax, tænkte jeg som saa: der er jo ingen Grund til at haste. Desuden fremkaldte Biskop Martensens Udnævnelse Angreb paa ham fra andre Sider og af en ganske anden Art: dette Angreb vilde jeg høist unødigt træffe sammen med; jeg ventede da, jeg mente: der er, som sagt, slet ingen Grund til at haste og der tabes slet Intet ved at vente. Muligt vil endog Nogen finde, at der er vundet Noget, finde en dybere Betydning i, at Indsigelsen kommer med en saadan Langsomhed.

I Efteraaret 1854.

*
* *

Men Indsigelse maa der gøres mod dette, at Biskop Mynster skulde have været et Sandhedsvidne.

Biskop Mynster kan tilnærmelsesvis siges at have baaret en hel Slægt – det er derfor en Vanskelighed, som grændser til det Umulige, at bringe Klarhed ind i vore forvirrede religieuse Forhold og Begreber, saalænge der ikke falder en sandere Belysning over Sandheden af Biskop Mynsters Christendoms Forkyndelse, hvad i Grunden ogsaa skyldes mig; thi Biskop Mynster, just Biskop Mynster var, om man saa vil, mit Livs Ulykke, ikke endda det, at han ikke var et Sandhedsvidne (den Sag havde ikke været saa farlig) men det, at han foruden al anden Fordel, som han, efter største Maalestok, drog af at forkynde Christendom, ogsaa medtog den Nydelse, ved at declamere i stille Timer om Søndagen og ved verdslig-klogt at dække sig om Mandagen, at foranledige det Skin, at han var et Charaktermenneske, en Mand af Grundsætninger, en Mand, der staaer fast, naar Alt vakler, en Mand, der ikke svigter, naar Alle svigte osv. osv., medens Sandheden var, at han var i høi Grad verdslig klog, men svag, nydelsessyg og kun stor som Declamator – og mit Livs Ulykke, om man saa vil (hvad dog i en meget høi Forstand ved Styrelsens Kjærlighed blev til Gode for mig, blev min Lykke) min Ulykke var, at jeg, af en afdød Fader opdragen ved »Mynsters Prædiken«, ogsaa, af Pietet mod den afdøde Fader, honorerede denne falske Vexel i Stedet for at protestere den.

Han er nu død – Gud være lovet, at det kunde holdes hen, saalænge han levede! Det blev naaet, hvad jeg rigtignok mod Slutningen var nær ved at fortvivle om, men det blev dog naaet, hvad der var min Tanke, mit Ønske, hvad jeg ogsaa kan huske engang for mange Aar siden at have sagt til gamle Grundtvig: Biskop Mynster skal først leve ud, begraves med fuld Musik – det blev naaet, han blev jo, om jeg saa tør sige, begravet med fuld Musik. Til Monumentet for ham er der vel ogsaa nu omtrent indkommet hvad der vil indkomme.

Saa kan der ikke længer ties, Indsigelsen maa komme, ved sin Langsomhed kun desto alvorligere, Indsigelsen mod fra Prædikestolen, altsaa for Gud, at fremstille Biskop Mynster som Sandhedsvidne; thi usandt er det, men saaledes forkyndt bliver det en himmelraabende Usandhed.

I December 1854.